

28.5.2004

2300/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Eero Kallio

**POLIISIEN ANTAMIEN TIETOJEN OIKEELLISUUS JA
TUOMIOISTUIMISTA SAATUJEN RATKAISUTIETOJEN KIRJAAMINEN**

1

KANTELU

Kantelija arvostelee eduskunnan oikeusasiamiehelle 27.9.2002 osoittamassaan kantelussa Lahden kihlakunnan poliisipäällikön menettelyä, koska tämä antoi lausunnossaan sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle perättömiä tietoja kantelijan syyllistymisestä rikoksiin. Poliisipäällikkö totesi nimittäin 28.3.2002 X Oy –nimisen yhtiön anniskelulupahakemukseen antamassaan lausunnossa, että ravintolan vastaava hoitaja (kantelija) oli syyllistynyt kesällä 1999 törkeään rattijuopumukseen. Lisäksi kantelija olisi lausunnon mukaan syyllistynyt vuoden 1996 joulukuussa pahoinpitelyyn. Lausuntonsa lopussa poliisipäällikkö totesi vielä, ettei muuta epäedullista hakijasta tai vastuuhenkilöistä ollut poliisilaitoksen tiedossa.

Tosiasiassa kantelijaa oli syyskuussa 1999 syytetty avunannosta törkeään rattijuopumukseen, mutta käräjäoikeus oli hylännyt syytteen. Syyttäjän valitettua päätöksestä Kouvolan hovioikeuteen, hovioikeus totesi 10.5.2000 antamassaan tuomiossa kantelijan syyllistyneen rattijuopumuksen avunantoon, mutta jätti kantelijan rangaistukseen tuomits ematta.

Vuonna 1996 tapahtuneen pahoinpitelyväitteen osalta tieto oli niin ikään perätön, koska Lahden kihlakunnansyyttäjä oli 6.11.1997 tehnyt asiassa syyttämättäjättämispäätöksen.

Kantelija pyytää oikeusasiamiestä tutkimaan, onko poliisipäällikkö syyllistynyt virkamiehenä perättömän ja väärän lausuman antamiseen, julkiseen herjaukseen, kunnianloukkaukseen, virkamiehenä tehtyyn huolimattomuuteen tai muuhun virheeseen tai muun lain kuten henkilörekisterilain rikkomiseen.

- - -

3

RATKAISU

Tapahtumat

Poliisipäällikkö toteaa selvityksessään, että kantelijan kantelukirjoituksessa mainitut asiat pitävät valittavasti pääosin paikkansa. Asia on hänen

mukaansa kuitenkin aiheutunut pitkälti poliisin tietojärjestelmien "virheellisestä toiminnasta" ja valitettavista yhteensattumista.

Totean, että tapahtumat ilmenevät pääosin edellä kohdassa 1 esitetystä kantelijan kantelun selostuksesta. Poliisipäällikön Tuotevalvontakeskukselle antamassa lausunnossa todetaan kuitenkin lisäksi, että kantelija oli vuoden 2001 alussa syyllistynyt vahingontekoon ja joutunut samalla päihtymyksen vuoksi säilöön ja ollut huhtikuussa 2000 säilössä päihtymyksen vuoksi. Nämäkin tiedot ovat omalta osaltaan vaikuttaneet Tuotevalvontakeskuksen päätökseen. Niden oikeellisuutta kantelija ei ole kiistänyt.

Yleistä

Lahden kihlakunnan poliisilaitos antaa vuosittain 160–200 lausuntoa erilaisista anniskeluun liittyvistä asioista. Siellä ravitsemusliikkeiden anniskeluoikeuksiin ja jatkohakemuksiin liittyvät asiat valmistelee vuorollaan yksi kolmesta toimistosihteeristä. Valmisteluun kuuluu muun muassa hakijayhtiön, sen taustahenkilöiden ja ilmoitettujen vastuuhenkilöiden taloudellisten edellytysten ja muun sopivuuden selvittely. Tällöin valmistelija tarkistaa kunkin henkilön asuinpaikan ulosottoviranomaisilta mahdolliset perinnässä olevat verot ja maksut sekä poliisin omista rekistereistä siellä olevat merkinnät. Lisäksi hän pyrkii selvittämään, miten rekistereistä ilmeneville asioille on eri viranomaisissa käynyt. Valmistelun jälkeen asiakirjat toimitetaan joko hallinto-osaston päällikölle tai poliisipäällikölle, jotka laativat varsinaiset lausunnot.

Poliisipäällikkö toteaa selvityksessään, että lähtökohtana anniskeluun liittyvien lausuntojen valmistelussa on toimittava asian ratkaisijan, tuotevalvontakeskuksen käyttöön sellaisia tietoja, joilla poliisilaitoksen käsityksen mukaan on merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Poliisilaitoksen mielestä näissä tiedoissa ei aina tarvitse olla kyse edes varsinaisesta rikoksesta ja siihen liittyvästä tuomiosta, vaan henkilön sopivuuteen voivat vaikuttaa muun muassa henkilön toistuvat kiinniotot päihtymyksen vuoksi ja jopa monet sellaiset itsessään vähäiset rikkeet, jotka osoittavat henkilön piittaamattomuutta erilaisista säännöistä. Poliisilaitos ei oleta, että sen lausunnot vaikuttaisivat kovin paljon merkittävästi Tuotevalvontakeskuksen ratkaisuihin. Lopullisten oikeiden tietojen saaminen lausuntojen valmisteluun ei poliisipäällikön mukaan ole aina helppoa. Poliisilla ei nimittäin ole käyttöyhteyttä esimerkiksi sellaisiin rekistereihin, joista näkyisi, miten poliisin tutkimat rikosjutut on tuomioistuimissa ratkaistu.

Poliisi saa kyllä syyttäjänvirastolta tiedon käräjäoikeuden päätöksistä. Aikaisemmin tieto tuli poliisille kunkin esitutkintapöytäkirjan osalta erikseen. Tällöin tieto voitiin arkistoida esitutkintapöytäkirjan yhteyteen. Nykyään tiedot tulevat siten, että samalla arkilla on monien eri pöytäkirjojen päätökset. Mahdollisesta muutoksenhausta ja ylimpien tuomioistuinten ratkaisuista ei poliisille tule tietoa. Niitä joudutaan selvittämään puhelimitse käräjäoikeudesta.

Lisäksi poliisin tietojärjestelmässä on ongelmasiinä, että kun jostakin tapahtumasta kirjataan rikosilmoitus, jokaisen asiassa epäillyn kohdalle päivittyy tieto tapahtumasta, mutta rikosnimikkeeksi tulee kaikille törkein epäilty rikos. Kun tietty henkilö on esimerkiksi ollut avunantaja eikä

varsinainen rikoksen tekijä, hänen kohdalleen kirjautuu sama rikosnimike kuin varsinaiselle tekijälle. Kun pöytäkirja lähetetään syyttäjälle, rikosnimikkeet muuttuvat, jos korjaus rikosilmoitukseen tehdään. Kyselyssä ei näy tietoa avunannosta, vaan sinne kirjautuu vain tieto avustetun päärikoksesta.

Poliisilaitoksen käsityksen mukaan tuotevalvontakeskus suhtautuu poliisin lausunnossa kerrottuihin tietoihin tietyllä varauksella ja kuulee tarvittaessa hakijaa vielä erikseen tai pyytää vastinetta esitetyn johdosta. Poliisipäällikön mukaan poliisilaitoksen lausunnoissa onkin aina toteamus "poliisin tietojen mukaan". Näin oli nytkin.

Pahoinpitelytieto

Kantelussa mainittu pahoinpitely oli tapahtunut 1.12.1996 eli uuden kihlakuntajärjestelmän aloituspäivänä. Asiaa valmistelleet henkilöt eivät huomanneet, että rikosilmoitusten numerointi oli aloitettu alusta kyseisen vuoden joulukuussa. Valmistelijat ymmärsivät numeroinnin niin, että kysymyksessä oli vuoden kuudes asia. Tämän vuoksi he eivät löytäneet lainkaan kyseisen ilmoituksen arkistokappaletta ja syyttämättäjättämispäätöksiä vuoden alkupuoliskon asiakirjoista niitä etsittyään.

Tieto törkeästä rattijuopumuksesta

Kantelussa mainittu törkeä rattijuopumus näkyy kantelijaa koskevassa yksilökyselyssä törkeänä rattijuopumuksena eikä avunantona, kuten olisi pitänyt näkyä.

Johtopäätökset

Kantelijan osalta tieto pahoinpitelyyn syyllistymisestä sekä törkeästä rattijuopumuksesta on ollut virheellinen. Virheelliset tiedot ovat kuitenkin pitkälti aiheutuneet poliisipäällikön mainitsemista poliisin tietojärjestelmien ongelmista.

Kantelijan toimittamasta syyttämättäjättämispäätöksestä ei käy ilmi, millä perusteella kantelija jätettiin syyttämättä. Kantelukirjoituksen liitteenä olevasta Kouvolan hovioikeuden tuomion kansilehdestä ja kantelijaa koskevasta tuomiolauselmasta käy ilmi, että kantelijan syyksi luettiin 19.6.1999 tapahtunut avunanto rattijuopumukseen, josta hänet jätettiin rangaistukseen tuomitsematta.

Poliisipäällikön antaman lausunnon haitallisuutta on vaikeaa tässä tilanteessa täysin arvioida. Kantelijasta oli lausunnossa myös paikkansa pitäviä kielteisiä seikkoja. Hän oli lausunnon mukaan syyllistynyt vuoden 2001 alussa vahingontekoon ja joutunut samalla päihtymyksen vuoksi säilöön ja ollut huhtikuussa 2000 säilössä päihtymyksen vuoksi. Nämä tiedot eivät ole olleet vailla merkitystä asiaa ratkaistaessa. Koska sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus myönsi 15.4.2002 antamallaan päätöksellä X Oy:lle kaikkien alkoholijuomien anniskeluluvan määräajaksi 19.4.2002–18.4.2003, poliisipäällikön lausunnossa olleiden virheiden vaikutus

tuotevalvontakeskuksen päätökseen ei ilmeisesti ole voinut ollut ratkaisevan tärkeä.

Pidän kuitenkin periaatteessa hyvin tärkeänä, että poliisin antamissa lausunnoissa mainitut tiedot tarkistetaan ja että lausuntoihin merkitään vain paikkansa pitäviä tietoja. Mikäli tiedot perustuvat vain poliisin epäilyihin, tämä tulee selvästi todeta launnossa. Poliisipäällikkö on menettänyt huolimattomasti ja siten virheellisesti antaessaan launnossaan edellä kerrotut virheelliset tiedot. Hänen menettelyään arvioidessani olen ottanut huomioon hänen poliisilaitoksen työtilanteesta ja poliisin rekistereistä antamansa tiedot ja katson näiden seikkojen lieventävän hänen huolimattomuutensa moitittavuutta ja tekevän siitä osittain tilanteeseen nähden ymmärrettävän. Saadusta selvityksestä ei ole myöskään pääteltävissä, että poliisipäällikkö olisi menettelyllään syylistynyt kantelijan mainitsemaan rikokseen. Tämän vuoksi en katso aiheelliseksi ryhtyä asiassa enempään toimenpiteisiin. Korostan kuitenkin tarvetta huolehtia siitä, että poliisin lausuntojensa perustana käytettävä tietoaaineisto pidetään mahdollisimman hyvin ajan tasalla. On hyvin vakavaa, jos poliisin antamiin tietoihin ei voida luottaa.

Poliisipäällikkö pitää selvityksessään tietojen kirjaamista ongelmana, koska nykyään tiedot käräjäoikeuden tuomioista tulevat poliisilaitokselle usean esitutkintapöytäkirjan osalta samassa asiakirjassa. Käsitykseni mukaan kirjaaminen ja tietojen merkintä arkistossa oleviin pöytäkirjoihin on enemmän järjestelykysymys kuin todellinen ongelma. Tämän vuoksi kiinnitän poliisipäällikön huomiota kirjaamisen järjestämiseen siten, että tiedot tapahtumista ovat helposti saatavissa. Tämä palvelee mielestäni myös poliisilaitoksen omaa toimintaa.

Lisäksi poliisipäällikkö pitää ongelmana rikosnimikkeiden kirjautumista poliisin tietojärjestelmään samoin kuin sitä, että tieto pysyy tietojärjestelmässä rikoksen vanhenemiseen saakka. Sama kysymys on tullut esiin muissakin yhteyksissä ja näyttäisi siltä, että sitä voidaan pitää yleisempänäkin ongelmana. Tästä syystä ja asian periaatteellisen merkityksen vuoksi olen päättänyt ottaa poliisin rekistereiden paikkansa pitävyyttä ja käyttämistä koskevan asian omaksi aloitteena tarkemmin selvitettäväksi. Tässä tarkoituksessa olen tänään lähettämälläni kirjeellä pyytänyt sisäasiainministeriön poliisiosastolta selvitystä asiassa. Asian diaarinumero on 1421/2/2004.

4

TOIMENPITEET

Saatan poliisipäällikön tietoon edellä esittämäni käsityksen hänen virheellisestä menettelystään, kun hänen tuotevalvontakeskukselle antamassaan launnossa oli edellä kerrotut virheelliset tiedot kantelijasta. Saatan poliisipäällikön tietoon myös käsitykseni tuomioistuimista saatujen ratkaisutietojen kirjaamisesta siten, että tiedot ovat tarvittaessa hyvin löydettävissä. Tässä tarkoituksessa lähetän poliisipäällikölle jäljennöksen tästä päätöksestäni.
